

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

حرکت فرهنگی و سیاسی

امام جواد علیہ السلام

عامل گسترش تشیع

حسین محقق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حرکت فرهنگی - سیاسی امام جواد (ع) عامل گسترش تشیع

نویسنده:

حسین محقق

ناشر چاپی:

حسین محقق

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	حرکت فرهنگی - سیاسی امام جواد (ع) عامل گسترش تشیع
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۶	موضع امام جواد در برابر فرقه های باطل
۶	تعیین وکیل برای گسترش فرهنگ شیعی
۷	مأمون و ترس از گسترش علم امامت
۸	پاورقی
۸	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

حرکت فرهنگی - سیاسی امام جواد (ع) عامل گسترش تشیع

مشخصات کتاب

مؤلف: حسین محقق

ناشر: حسین محقق

مقدمه

نضج گیری نحله ها و فرقه های گوناگون در عصر امام جواد(ع)، فرایند عوامل گوناگونی چون گسترش جهان اسلام و ورود اعتقادات و باورهای مذاهب و ادیان دیگر، ترجمه آثار فلاسفه یونان و درگیریها، جناح بندیها و بلوک بندی قدرت بود. امام جواد (ع) همانند پدر بزرگوارشان در دو جبهه‌ی سیاست و فکر و فرهنگ قرار داشت. موضعگیریها و شبهه افکنی های فرقه هایی چون زیدیه، واقفیه، غلات و مجسمه، امام را بر آن داشت تا در حوزه‌ی فرهنگ تشیع، در برابر آنان موضعی شفاف اتخاذ کند.

موضع امام جواد در برابر فرقه های باطل

امام (ع) در موضعگیری در برابر فرقه زیدیه که امامت را پس از علی بن الحسین زین العابدین (ع) از آن زید می پندارند، در تفسیر آیه‌ی «وجوه یومئذ خاشعۃ عاملۃ ناصبه» آنها را در ردیف ناصبی ها خواندند. [۱]. حضرت در برابر فرقه واقفیه که قائل به غیبت امام موسی کاظم(ع) بوده و بدین بهانه وجوهات بسیاری را مصادره کرده بودند، آنان را نیز مصداق آیه‌ی «وجوه یومئذ خاشعۃ عاملۃ ناصبه» به شمار آورده و در بیانی فرمودند: شیعیان نباید پشت سر آنها نماز بخوانند. [۲]. حضرت در برابر غلات زمان خویش به رهبری ابوالخطاب که حضرت علی(ع) را تا مرز الوهیت و ربوبیت بالا برده بودند، فرمودند: لعنت خدا بر ابوالخطاب و اصحاب او و کسانی که درباره لعن او توقف کرده یا تردید کنند. [۳]. موضعگیری تند حضرت درباره‌ی این فرقه تا به آنجا بود که حضرت در روایتی به اسحاق انباری می فرمایند: «ابوالمهری و ابن ابی الرزقاء به هر طریقی باید کشته شوند». [۴]. حضرت در برابر فرقه‌ی مجسمه که برداشتهای غلط آنان از آیاتی چون «یدالله فوق ایدیهم» و «ان الله علی العرش استوی» خداوند سبحان را جسم می پنداشتند، فرمودند: «شیعیان نباید پشت سر کسی که خدا را جسم می پندارد نماز گزارده و به او زکات بپردازند. [۵]. فرقه‌ی کلامی معتزله که پس از به قدرت رسیدن عباسیون به میدان آمد و در سده‌ی نخست خلافت عباسی به اوج خود رسید، یکی دیگر از جریانهای فکری و کلامی عصر امام جواد(ع) است. موضعگیری حضرت امام جواد (ع) چون پدر بزرگوارشان در این برهه و در مقابل این جریان کلامی از جایگاه ویژه ای برخوردار است، تا آنجا که مناظرات حضرت جواد(ع) با یحیی بن اکثم، که از بزرگترین فقهای این دوره به شمار می رفت را می توان رویارویی تفکر ناب تشیع با منادیان معتزله به تحلیل نهاد که همواره پیروزی با امام جواد (ع) بوده است.

تعیین وکیل برای گسترش فرهنگ شیعی

امام جواد (ع) در راستای بسط و گسترش فرهنگ ناب تشیع، کارگزاران و وکلایی در مناطق گوناگون و قلمرو بزرگ عباسیان تعیین و یا اعزام نمود، به گونه ای که امام در مناطقی چون اهواز، همدان، ری، سیستان، بغداد، واسط، سبط، بصره و نیز مناطق شیعه نشینی چون کوفه و قم دارای وکلایی کارآمد بود. امام جواد (ع) در راستای نفوذ نیروهای شیعی در ساختار حکومتی بنی عباس

برای یاری شیعیان در مناطق گوناگون، به افرادی چون «احمد بن حمزه قمی» اجازه‌ی پذیرفتن مناصب دولتی داد، تا جایی که افرادی چون «نوح بن دراج» که چندی قاضی بغداد و سپس قاضی کوفه بود، از یاران حضرت(ع) به شمار می رفتند. کسانی از بزرگان و ثقات شیعه چون محمد بن اسماعیل بن بزیع (نیشابوری) که از وزرای خلفای عباسی به شمار می رفت، به گونه ای با حضرت در ارتباط بودند که وی از حضرت جواد(ع) پیراهنی درخواست کرد که به هنگام مرگ به جای کفن پوشد و حضرت خواست او را اجابت کرد و برای وی پیراهن خویش را فرستاد. حرکت امام جواد(ع) در چینش نیروهای فکری و سیاسی، خود حرکتی کاملاً محرمانه بود، تا جایی که وقتی به ابراهیم بن محمد نامه می نویسد، به او امر می کند که تا وقتی «یحیی بن ابی عمران» (از اصحاب حضرت) زنده است، نامه را نگشاید. پس از چند سال که یحیی از دنیا می رود ابراهیم بن محمد نامه را می گشاید که حضرت در آن به او خطاب کرده: مسؤولیتها و کارهایی که بر عهده‌ی «یحیی بن ابی عمران» بوده از این پس بر عهده‌ی توست. [۶]. این نشانگر آن است که حضرت در جو اختناق حکومت بنی عباس مواظبت و عنایت داشت تا کسی از جانشینی نمایندگان وی اطلاعی حاصل ننماید.

مأمون و ترس از گسترش علم امامت

دوران دشوار امام جواد(ع) در نقش و تبلیغ شیعی را باید در هم عصر بودن وی با دو خلیفه‌ی عباسی نگرست، بخصوص مأمون عباسی که به گفته‌ی ابن ندیم «اعلم از همه خلفا نسبت به فقه و کلام بوده است.» دوران هفده ساله‌ی امامت حضرت جواد(ع) همزمان با دو خلیفه‌ی بنی عباس مأمون و معتصم بود، ۱۵ سال در دوره‌ی مأمون - از سال ۲۰۳ ق سال شهادت حضرت رضا(ع) تا مرگ مأمون در ۲۱۸ - و دو سال در دوره‌ی معتصم (از سال مرگ مأمون ۲۱۸ تا ۲۲۰) شرایط دوره ۱۵ ساله‌ی نخست حضرت درست همان شرایط پدر بزرگوارش بود که در مقابل زیرکترین و عالم ترین خلیفه‌ی عباسی قرار داشت. مأمون که در سال ۲۰۴ هجری وارد بغداد شد، امام جواد(ع) را که بنا به برخی از روایات سن مبارکشان در این دوران ۱۰ سال بیش نبود، از مدینه به بغداد فرا خواند و سیاست پیشین خویش را در محدود ساختن امام رضا(ع) در خصوص امام جواد(ع) نیز استمرار داد. ترس از علویان و محبت اهل بیت(ع) در دل مسلمانان از یک سو و متهم بودن وی در به شهادت رساندن امام رضا(ع) در جهان اسلام از سوی دیگر، وی را بر آن داشت تا با به تزویج در آوردن دختر خویش ام الفضل، ضمن تبرئه‌ی خویش و استمرار حرکت عوامفربانه در دوست داشتن اهل بیت(ع)، پایه های حکومت خویش را مستحکم سازد. این حرکت مأمون چون سپردن ولایت عهدی به امام رضا(ع) مورد اعتراض بزرگان بنی عباس قرار گرفت، اما مشاهده‌ی علم و درایت حضرت جواد(ع) در همان سن، آنان را به قبول این ازدواج ترغیب نمود. امام جواد(ع) شرایط خود را همان شرایط پدر خویش دید، از این رو با پذیرش ازدواج با ام الفضل، نقشه‌ی پلید مأمون در به قتل رساندن وی و شیعیان را از صفحه‌ی ذهن مأمون زدود. حضرت(ع) که به خوبی از سیاستها و نقشه های مأمون در بهره برداری از جایگاه دینی و اجتماعی خود باخبر بود، پس از ازدواج اقامت در بغداد را رد و به مدینه بازگشت و تا سال شهادت خویش در آنجا مقیم شد. نامه های ام الفضل به پدر خویش مبنی بر توجه نکردن امام جواد(ع) به وی، بیانگر اجباری بودن ازدواج وی با ام الفضل و نداشتن فرزندی از ام الفضل از امام جواد(ع) پرده از هوشمندی امام(ع) برمی دارد؛ چون که مأمون بر آن بود تا با به دنیا آمدن فرزندی از ام الفضل، وی را به عنوان یکی از فرزندان رسول خدا(ص) در بین شیعیان، محور حرکتهای آینده‌ی خود و بنی عباس قرار دهد. مأمون در سال ۲۱۸ ه. ق در مسیر حرکت به سوی جنگ با روم، در گذشت. با وجود تمایل سپاه و سران بنی عباس به خلافت عباس فرزند مأمون، عباس بنا بر وصیت پدر با عمویش ابواسحاق معتصم بیعت کرد. معتصم هشتمین خلیفه‌ی عباسی، پس از ورود به بغداد، امام جواد(ع) را از مدینه به بغداد فرا خواند. حضرت در سال ۲۱۸ پس از معرفی امام هادی(ع) به جانشینی خود، به همراه ام الفضل به بغداد رفت. در این سفر، حضرت با شخصیتی متفاوت از مأمون روبرو

شد، شخصیتی با روحیه‌ی نظامی گری و فاقد بینش علمی. معتصم که مایه‌های حيله گری و عوامفریبی‌های مأمون را در خود نداشت، موضعگیری متضاد با اهل بیت خود را در بین مردم آشکار ساخت. امام (ع) در دو سال آخر عمر خویش تحت نظارت شدیدتر دستگاه امنیتی و نظامی معتصم قرار گرفت. از این رو، شرایط امام جواد(ع) به گونه‌ای شد که حضرت توسط معجزات و کرامات و شرکت در جلسات علمی، امامت خود را به دیگران به اثبات می‌رساند. امام جواد (ع) در طول زندگی پربار اما کوتاه خویش بر آن بود تا ارتباط با مردم را حتی در سخت‌ترین شرایط حفظ کند و با بذل و بخشش به فقرا و مساکین، کرامت اهل بیت(ع) را به اثبات رساند. وی این سیره‌ی خویش را به امر پدر بزرگوارش آغاز و به انجام رساند. امام رضا (ع) در یکی از نامه‌های خود به حضرت جواد (ع) می‌نویسد: «به من خبر رسیده است که ملازمان تو، هنگامی که سوار می‌شوی از روی بخل تو را از در کوچک بیرون می‌برند تا از تو خیری به کسی نرسد، تو را به حق خودم بر تو، سوگند می‌دهم که از در بزرگ بیرون آیی و به همراه خود زر و سیم داشته باش تا به نیازمندان و محتاجان عطا کنی.» و این آغاز یک حرکت مردمی، معنوی و انسانی بود که به استحکام پایگاه مردمی حضرت منجر شد و دستگاه بنی عباس را از نام «جواد» به معنای بخشنده به هراس واداشت. [۷].

باورقی

- [۱] رجال کشی، ص ۳۱۹ - مسند الامام جواد (ع)، ص ۱۵۰.
- [۲] رجال کشی، ص ۳۹۱ - مسند عطاردی، ص ۱۵۰.
- [۳] رجال کشی، ص ۴۴۴.
- [۴] مسند الامام جواد، ص ۲۹۸.
- [۵] تهذیب، ج ۳، ص ۲۸۳.
- [۶] بحار الانوار، ج ۵۰، ص ۳۷.
- [۷] تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۳۱۹ - موسوعه الامام الجواد(ع)، ج ۲، ص ۴۱۰ - بحار الانوار، ج ۵۰، ص ۵.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم
 جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
 با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی) آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می‌دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه‌های مختلف

مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۹۰ IR

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

